

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların yaşam, sağlık, onur, güvenlik ve tedavi hakları Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu diğer uluslararası insan hakları belgeleriyle güvence altındadır. Ancak bu hakların cezaevlerinde sistematik biçimde ihlal edildiği, hasta mahpusların zamanında ve yeterli sağlık hizmetlerine erişemediği, başvurularının karşılıksız bırakıldığı, yıllardır hem ulusal hem uluslararası kamuoyunun gündeminde dir.

Bandırma T Tipi Cezaevi'nde tutulan hasta mahpus İlyas Arat'ın ağır hak ihlallerine maruz kaldığı iddia edilmektedir. Arat'ın ailesi 10 Haziran 2024 tarihinde Adalet Bakanlığı, cezaevi yönetimi ve İnsan Hakları Derneği'ne başvurarak, Arat'ın kritik düzeye ulaşan fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarının cezaevinde yaşamını tehlikeye soktuğunu ve derhal tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Ailenin beyanlarına ve dilekçelere göre; İlyas Arat uzun süredir şeker hastalığı, şiddetli mide ve baş ağrıları, eklem ağrıları, yoğun kilo kaybı, kişisel bakım yetersizliği ve ileri düzeyde psikolojik çöküntü hali ile yaşamaktadır. Daha önce psikiyatrik tedavi gören ve düzenli ilaç kullanan Arat'ın, mevcut durumda sosyal ilişkilerini keserek içe kapandığı, duygusal donukluk, hareketsizlik, ilgisizlik ve hayattan kopma hali içinde olduğu bildirilmiştir. Cezaevi psikologları tarafından yapılan değerlendirmelerin yüzeysel ve yetersiz olduğu, yaşadığı krizin ciddiyetini yansıtmadığı aile tarafından açıkça ifade edilmiştir.

Arat'ın ailesi ayrıca 2024 yılı boyunca yaklaşık sekiz ay boyunca kendisiyle hiçbir şekilde görüşemediklerini, her görüşmeye gittiklerinde "rahatsız olduğu" gerekçesiyle bir dilekçe verildiğini ve ne telefonla ne de avukatlar aracılığıyla bilgi alınabildiğini belirtmiştir. Bu durum yalnızca sağlık hakkının değil; haberleşme, aile ile görüşme ve savunma hakkının da ihlal edildiğini göstermektedir.

İlyas Arat'ın mevcut sağlık durumu, ceza infaz sistemi açısından özel bir hassasiyet ve müdahale gerektirmektedir. Zira 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesi, mahpusun cezaevinde hayatını yalnız başına idame ettiremeyecek durumda olması ve bu durumun tam teşekküllü bir hastane sağlık kurulu raporuyla

belgelenmesi halinde, cezasının infazının ertelenebileceğini düzenlemektedir. Aynı şekilde, söz konusu madde ve cezaevi yönetmeliği uyarınca hayati risk taşıyan, cezaevi koşullarında tedavisi mümkün olmayan hastalıklar durumunda tahliye uygulaması da mümkündür.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi, cezaevlerinde mahpuslara insanlık dışı veya onur kırıcı muamelede bulunulmasını açıkça yasaklamaktadır. Cezaevinde tedavi edilmesi mümkün olmayan hastalıkların varlığı ve buna rağmen tedaviye erişimin engellenmesi, AİHM içtihadında "insanlık dışı muamele" olarak değerlendirilmiştir.

İlyas Arat'ın durumu bireysel bir vaka olmanın ötesinde, Türkiye cezaevlerinde hasta mahpuslara yönelik yapısal bir ihmal, kurumsal kayıtsızlık ve hak gasplarının sembolik örneğidir. Bu bağlamda devletin pozitif yükümlülüğü, bireyin yaşam ve sağlık hakkını koruyacak tüm önlemleri gecikmeden almak, hastayı cezaevi dışına çıkarmak ve gerektiğinde infazı erteleyerek tedavisini sağlıklı koşullarda sürdürmesini temin etmektir.

Bu bağlamda;

1. Bandırma T Tipi Cezaevi'nde tutulan hasta mahpus İlyas Arat'ın güncel sağlık durumuna ilişkin Bakanlığınızın elinde herhangi bir sağlık kurulu raporu veya detaylı tıbbi değerlendirme mevcut mudur? Mevcutsa içeriği nedir?
2. İlyas Arat hakkında 5275 sayılı Kanun'un 16. maddesi gereğince infaz erteleme kararı verilmesine yönelik herhangi bir başvuru değerlendirmeye alınmış mıdır? Bu doğrultuda adli tıp kurumuna ya da tam teşekküllü bir hastaneye sevki yapılmış mıdır?
3. Arat'ın ailesinin aktardığı üzere 2024 yılı içerisinde yaklaşık sekiz ay boyunca aile ve avukat görüşmesinin engellenmesinin gerekçesi nedir? Bu süre zarfında cezaevi yönetimi tarafından aileye neden bilgi verilmemiştir?
4. Cezaevi idaresi ve sağlık birimlerinin Arat'ın yaşam hakkını tehdit eden sağlık koşullarına karşı yeterli ve etkili tıbbi müdahalede bulunmamış olması hakkında Adalet Bakanlığı bir inceleme ya da soruşturma başlatmış mıdır veya başlatacak mıdır?
5. İlyas Arat'ın mevcut durumu göz önünde bulundurularak, yalnızca infaz erteleme değil, aynı zamanda kalıcı olarak tahliyesi yönünde bir değerlendirme yapılmakta mıdır?
6. Cezaevinde görevli psikologlar tarafından yapılan değerlendirmelerin yetersiz olduğu aile tarafından dile getirilmiştir. Bu konuda Bakanlığınıza ulaşan başka şikayetler bulunmakta mıdır? Cezaevlerindeki psikolojik destek hizmetlerinin niteliği nasıl denetlenmektedir?
7. Ülke genelinde cezaevlerinde tutulamayacak sağlık düzeyine ulaşmış hasta mahpus sayısı kaçtır? Bunlardan kaç için infaz erteleme, kaç için tahliye kararı verilmiştir?
8. Hasta mahpuslara yönelik sağlık hizmetlerine erişimin güvence altına alınması, cezaevlerinde düzenli bağımsız denetimler yapılması ve insan hakları kurullarının cezaevi pratiklerini izlemesi yönünde Bakanlığınızın yürüttüğü yapısal bir reform çalışması bulunmakta mıdır?